

UNITÁRIUS ÉLET

XXIX. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1975. ÁPRILIS—JÚNIUS

PÜNKÖSD

Ap. csel. 2/1.

...mikor a pünkösd napja eljött
mindnyájan egyakarattal együtt
valának...

A bibliát olvasó emberek általában szeretik e csodálatos könyvben az egyes emberek látványos csodáit keresni. Pedig az igazi „csodák” úgy itt, mint a mindennapi életben a közösségi megnyilatkozásokban jelentkeznek. Míg karácsony és húsvét tanítása Jézus alakja köré fonódik, addig pünkösd a tanítványok lelkében feltáruló erőforrásokra irányítja figyelmünket.

Szép és mély értelmű ünnep a pünkösd, mégis sajnálatosan elhanyagoltuk és felületesen méltattuk azt az idők folyamán. Szép magyar nyelvünk is kicsinylően értelmezi a fellobbanó, múltó eseményeket a pünkösd királyság fogalmával. Maga a keresztény ünneprend is úgy van összeállítva, hogy karácsonyra, húsvétra már hetekkel előtte felkészíti a hívő lelkeket, pünkösdöt azonban csak egy olyan biblikus esemény kívánja bevezetni, melynek szentírási hagyománya is teljesen a költészet homályába burkolózik. A jézusi „mennymenettel” csodálkozó tanítványi szemlélet már akkor így intik: „...Mit álltok nézve a mennybe?...” Ezzel határozottan a földi realitásokra irányítja a figyelmet az Írásban szereplő két ismeretlen férfiú. A pünkösd események is általában a túlmitizált változatokban terjedtek el a szószéki igehirdetésekből, holott kézenfekvően kínálkozik egy nagyon életizű, örökérvényű tanítás is az ünnepelni kívánó lelkek számára, mégpedig az együttélők egyakarata, ami kimeríthetetlen erőforrást jelenthet egyén és közösség számára.

A vallásos rajongás és elfogultság, az ún. „szentség” keresése nagy veszedelmeket is rejthet magában. Történelmünk során ez a szélsőséges gondolkodás eredményezte a vallásüldözéseket, kínzásokat, háborúkat s emberi sorsok okatlan feláldozását.

Kétségtelen, hogy a lelki élet bizonyos intenzitása, elmélyülése során az emberi természet valósággal megrendül és olyan ismeretlen erők szabadulnak fel benne, olyan képességek birtokába jut, amelyek megdöbbentik a külső szemlélőt. Sajnos, ezek között a látványosabbak a kevésbé hasznosak és értékesek. Valahogy úgy van ez, mint a szólásmondásban, hogy a belső gőz energiája nem a dugattyúban fejti ki hatását, hanem kiszalad az a sípon. A szentek anakidején leplezték extázisaikat és stigmáikat, tudván hogy csak egy „jele” van az élet mélységének s ez felebarátaink iránt érzett szeretetünk.

Az első pünkösd eseményeiben is hajlamosak vagyunk a rendkívülit keresni s a hangsúlyt a „sebesen zúgó szél zendülésére”, valamint a tanítványokra szálló „kettős tüzes nyelvekre” helyezni s talán eszünkbe se jut, hogy e történet mélyebb jelentéseit keressük.

A Szentírás azon utalása, hogy a tanítványok „nyelveken” kezdtek el szólani vajon azt jelenti-e, hogy ezek az egyszerű emberek atavisztikus módon

régmúlt korok emlékeinek birtokába jutottak hirtelen, avagy ismeretlen nyelvjárások váltak bennük tudatossá? Kétségtelen, hogy az embert egy életen át számtalan élmény és ismeret veszi körül, hat a szellemiségére, de ezek közül csak egy kicsinyke töredék válik bennünk tudatossá, hogy aztán néha, rendkívüli körülmények között a tudatalatti „raktárból” szinte csodaként bukkanjanak a felszínre. Bár erre is gondolhat valaki, ama pünkösd mégsem erre figyelmeztet, inkább egy olyan „hétköznapi csodára”, amit mindenkor szívesen látunk, hogy például az apák értsenek a fiak nyelvén és viszont — hogy a férj és a feleség megértsék egymást — hogy egyházi vezetők és vezetettek közös nyelvet használjanak — ugyanúgy mint ahogy a művelteknek meg kell tudni értetniük magukat az egyszerűbb emberekkel. Hiszszük, hogy az apostoli cselekedetek írója is valami ilyenre akar tanítani.

Valamikor Isten léte nyilvánvaló volt mindenki számára, ma nehézséget jelent bizonyítása még a hívő számára is. Meglepő, hogy ebben az istenkérésben, a keresztények számára mennyivel könnyebbnek tűnik Jézus istenét az imákban és a templomokban megtalálni, mint a közösségi élet szépségeiben. Sokan keresik Őt inkább az elvonultságban semmint a másik emberhez való közeledésben, vagy a jézusi nagy parancsolatban: Szeressétek egymást. Pedig a názáreti Mester félreérthetetlenül tanított... arról ismernek meg, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy egymást szeretni fogjátok... Nem a teológiai magyarázatok milyensége a kritérium, nem ott van jelen az ő szelleme, ahol díszes templomot építenek neki, hanem „...ahol ketten-hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük...”

Az első pünkösd ezért eredményezte az első keresztény gyülekezet megalakulását, mert „egyakarattal együtt valának” a tanítványok, és megtörtént az a csoda, melyet talán ők maguk se reméltek, hogy a különben ellenük fordult jeruzsálemi megértették őket és Péter szavára mintegy háromezren magukévá tették gondolataikat, életelvüket.

Meg kell végre tanulnunk, hogy az olyan ima, amely nem kapcsolódik valamelyes nemes cselekedethez, az olyan ima, amely nem e világban él, az nem keresztény ima. A világban élő Istennel is csak úgy teremthetünk kapcsolatot, ha megfogadjuk a jézusi ígét... amíg Ő munkálkodik, addig nekünk is munkálkodnunk kell... egymás terhének hordozásában; tudnunk kell együtt sírni a sírókkal s együtt örüdeni az örvendezőkkel.

Minden keresztény ember tudja, hogy Isten a szeretet. Bármilyen szép egy fának a levele, lombzata — annak értékét a gyümölcséről ítéljük meg. Így vagyunk a lelki étellel is... ha nyelveken is tudok szólni, ha minden ismerettel is rendelkezem, de szeretet nincs bennem, semmi vagyok. A mindenki által óhajtott üdvösség nem egyéni kérdés, hanem közösségi probléma, tudni kell egyakaraton együttélni az emberekkel.

Bajor János

Emlékezés felszabadulásunk harmincadik évfordulóján

Részletek Huszti János közügyigazgató lelkésznek, egyházunk Képviselő Tanácsának április 7-én tartott ünnepi ülésén elmondott felszólalásából.

Ma már — az egykor kételkedők előtt is — bizonyossá vált, hogy 1945. április 4-vel teljesen új fejezet kezdődött nemzetünk történelmében. A vérzivataros küzdelmekkel teli, nehéz évszázadok után, a nemzeti függetlenség elnyerésével a társadalmi felemelkedésnek soha nem remélt, tág tere nyílt meg előttünk. Súlyos megpróbáltatások közepette is megmaradt népünk fiainak és leányainak a szívében a remény egy boldog és szabad hazának a felépítéséért. Felismerve a fejlődésnek előttünk álló nagy lehetőségét, ennek a reménynek a birtokában indultunk el 30 esztendővel ezelőtt.

Bár korábbi sorsfordulók alkalmával is erős volt a szabadságvágy s az áldozatkészségben sem volt hiány, saját erőink mégis mindig kevésnek bizonyultak ahhoz, hogy hazánk, népünk, megszabaduljon az idegen elnyomás alól. A szovjet nép hadserege katonáinak hősiességének és önfeláldozásának segítségével, hogy népünk kezében vehesse sorsának irányítását. De a szabadság egy több éves háborúban megkínzott, nemzeti becsületében megalázott népet és földig lerombolt országot talált. Három évtized múltán is érezzük azt, hogy a talpraállás reményét, és a jövőbe vetett hitet

A vadadi unitárius templom a második világháború alatt elpusztult. Vadadi származású híveink kérésére bemutatjuk képünkön az új templomot, melyet tavaly szentelt fel dr. Kovács Lajos kolozsvári unitárius püspök. A gyülekezet jelenlegi lelkésze Nyitray Mózes, aki feleségével együtt a második világháborút megelőző évben rövidebb ideig kocsordi gyülekezetünkben is szolgált.

visszaadni a nemzetnek — volt akkor a legfontosabb feladat. A kétségek között felvetődő kérdésre, — hogy lesz-e magyar újjászületés, nagyon nehéz volt megadni a választ, hogy igen. Eleinte kevesen, de a múltó hónapokkal egyre többen és többen hittek benne, és ma már elmondhatjuk, hogy lett magyar újjászületés.

Nem hiszem, hogy a visszaemlékezés perceiben szükséges lenne összegezni hazánk szocialista fejlődésének eddigi eredményeit, mert enélkül is mindnyájunk előtt tudott és ismert a végbement nagy társadalmi átalakulás és a nép életében bekövetkezett gyökeres változás. Az újjáépítésben harcedzett erők vezették az országot tovább azon az úton, amely a népi demokratikus forradalmat szocialista forradalommal fejlesztette. Ennek eredményeként életerős ipar, korszerű mezőgazdaság és jelentős kultúrellet jött létre. Köztudott, hogy volt időszak, amikor ez a fejlődés ellentmondásokkal terhelt ment végbe, de az eredmények, amelyekben a dolgozó nép munkája testesült meg, maradandóak voltak és végsőfokon a fejlődés szilárd, megingathatatlan bázisát képezték. Hazánk ipari termelése ma több, mint tízszerese a felszabadulás előtti utolsó békeévnek s a mezőgazdaság is több mint 50 százalékkal produkált többet, mint 1938-ban.

Most, a IV. ötéves terv utolsó évében számottevően gyarapodnak a termelés bővítését szolgáló eszközök az iparban, a mezőgazdaságban és a közlekedésben egyaránt és állandóan fejlődik a termelés műszaki-technikai kultúrája. Az emberi igyekezet mellett mindezek a legfontosabb segítői annak, hogy társadalmunk élete rendezett, kiegyensúlyozott legyen. Minden becsületesen dolgozó állampolgárnak része van abban, hogy a sikerek és eredmények a háborús pusztítás utáni talpraálláson és újjáépítésen túl eddigi történelmünk során, még soha nem tapasztalt belső stabilitásnak a feltételeit is megteremtették. Fejlődésünk minden újabb foka a bizonyítéka népünk jószándékú igyekezetének és törekvéseinek. Harminc év távlatából boldogan mondhatjuk el, hogy hazánkban minden osztálynak, minden rétegnek, minden becsületesen gondolkodó és dolgozó magyar állampolgárnak meghatározott helye és feladata van.

Az emberek megítélésének alapja a végzett munka és a közösséghez való viszonya. Röviden úgy is mondhatnánk, hogy az emberi magatartás. A szocialista szemlélet, s az ebből fakadó követelmények általános terjedése eddigi fejlődésünk másik legjelentősebb eredménye. De ez az eredmény további előrehaladásunk követelménye is. Az eltelt harminc év alatt a Magyar Népköztársaság megtalálta helyét a békeszerető és a békét építő szocialista országok családjában.

Egyházakon belül, így a mi unitárius egyházunkon belül, itt jut számunkra szép és nemes feladat, amellyel mi is hozzájárulhatunk a szocialista országot felépítő törekvésekhez, a Hazafias Népfront, az Országos Béketanács munkájában való részvétellel. Tudatosítottuk híveinkkel, hogy csak itt, a hazában és az így teremtett új lehetőségek határain belül létezhet számunkra boldog, békés, építő élet. A felénk nyújtott kezet megfogtuk és fogva tartjuk, hogy együtt haladjunk hívők, és nem hívők, hazánk népe, a további fejlődés útján a mind több nagyszerű megvalósulás felé.

Unitárius embernek ehhez hitbeli alapja is van, mert mi nem a megváltó hit egyedüli jogosultságát valljuk az élet egyetlen üdvözítő voltának. Az élet legnemesebb kiteljesedésének a „hit és a cselekedet” a meghatározója és egyben annak az eszményi életnek is, amelyet Jézus rajzolt meg a mi számunkra. — Ezen a hittani alapon mi boldogan és készségesen vállaljuk a feladatokat és végezzük hitünk kivételéseként azokat a cselekedeteket, amelyek egy szebb, boldogabb és békés élet megteremtését szolgálják egész népünk és az emberiség javára és örömeire.

A szocialista nemzeti egység jegyében

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának előkészületeit, a tanácskozásokat és a határozatokat magyar népünk osztatlan érdeklődéssel kíséerte.

A napisajtó és a tömegkommunikáció eszközei, a rádió és a televízió mindannyiunkat e nagy munka részeseivé tett. Örvendünk annak, hogy a párt irányvonala nem változott és élen továbbra is Kádár János első titkárként irányítja az előttünk álló évek munkafeladatait. Ő állapította meg többek között a következőket: „Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Az egyháznak hitelveik feladása nélkül megtalálják helyüket a szocialista társadalom viszonyai között. A hívő emberek megbecsült állampolgárokként vesznek részt a szocializmus építésében.”

Lapunk terjedelme nem engedi meg az összes megállapítások értékelését, ismertetését. A kongresszusi határozatok közül mégis kiemeljük a következő megállapítást: „A szocialista építés kiteljesedésével szélesedik, szocialista tartalommal telítődik a magyar nép minden haladó és alkotó erejét, párttagot és pártönkívült, a különböző nemzetiségeket, minden nemzetiséget, ateistát és hívőt tömörítő társadalmi összefogás. A céljainkkal való egyetértés erősödésével a szocialista építőmunka folyamatában egyre szilárdabbá kell ötvözni a szocialista nemzeti egységet.”

Nekünk vallásosan gondolkozó embereknek is szól Kádár János vitázó beszédének néhány megállapítása. Mi is, mint dolgozó emberek, reálisan mérjük fel az eddig elért eredményeket. Valljuk, hogy a szovjet népnek a fasizmus felett aratott történelmi győzelme a mi számunkra is elhozta az új élet lehetőségét. Az a szövetségi politika, melynek mi is részei vagyunk — s mely egyházi vonatkozásban az állam és az egyházak között negyedszázaddal ezelőtt megkötött egyezményekben alapozódott meg — a kongresszus határozataiban megerősödött és utat mutat a pártnak és a népnek arra, hogy együtt kell haladni a nemzeti egység jegyében a szocialista építés útján.

Valóban népi méretű kívánság volt ez, hogy az eddig kipróbált úton haladjunk tovább. Az új prob-

lémák azonban gyakran újszerű megoldásokat várnak el a dolgozó embertől. A fejlett ipar és mezőgazdaság szakképzett, művelt munkásokat igényel, akik az állandó önképzés útján sajátítják el az új ismereteket és gyakorlatot.

A kongresszus a nemzetközi helyzetet elemezve megállapította, hogy az utóbbi években tovább növekedtek a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke erői, s meghatározó módon befolyásolják az emberiség sorsát. A nemzetközi küzdőterem — írja az egyik szemleíró — egyre erőteljesebben tevékenykedik korunk három nagy forradalmi ereje, a szocialista vilárendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti felszabadítási mozgalom. Mindezek kedvező fordulatot hoztak a nemzetközi helyzetben. A világ a hidegháború korszakából a szabályozott, békés egymás mellett élés korszaka felé halad. A fejlődés nem zavartalan és számolni kell a másik tábor erős utóvédharcával is.

Befejezésül idézzük Benke Valériának a kongresszuson elhangzott megállapításaiból a következőket: „Nekünk úgy kell haladnunk, hogy tetteink nyomán azt kell elérnünk, hogy az emberek kapcsolatában, gondolkodásmódjában, életvitelében is győzzön a szocializmus...”

„Még távolról sem tettünk meg mindent, hogy azokat is magunkkal ragadjuk, akikkel ha nem is értünk mindenben egyet, de a célokban, a szocialista tudat, erkölcs és közélet erősítésének szándékában sok ponton találkozunk. Ezek között a feltételek között munkálkodunk azon, amihez — Váci Mihály szavaival — »a történelem lehetőséget, parancsot, eszközöket is adott«, hogy minden ember otthona legyen a fejlett szocialista Magyarország.”

A kongresszusi határozatok elfogadásával — kommunisták és pártönkívüliek, eltérő világnézetű emberek összefogásával — halad előre az ország, és épül a fejlett szocialista társadalom.

Így készülünk mindannyian a június 15-én tartandó országgyűlési választásokra, hogy küldötteink a parlamenti üléseken is, fentiek szellemében építsék tovább közös jövőnket.

Dr. Ferencz József

ÚJ REFORMÁCIÓ FELÉ

Az Ökumenikus Tanács ünnepi ülése

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa hazánk felszabadulásának harmincadik évfordulója alkalmából márc. 11-én ünnepi ülést tartott Budapesten a református teológiai akadémia dísztermében. A külső forma és belső tartalom gazdag eseménye volt az egymásra talált egyházaknak. Az ünnepi ülésnek Népköztársaságunk kormánya és népünk részéről való megbecsülése nyilatkozott meg Miklós Imre államtitkárnak, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének és Madai András főosztályvezetőnek a megjelenésében. Az egyházaknak a társadalommal történt összefonódását tanúsította a Hazafias Népfront alelnökének Barati Józsefnek és Szilágyi Máriának a részvétele.

Az ülést D. Káldy Zoltán evangélikus püspök nyitotta meg, köszöntve a tagegyházak képviselőit és a vendégeket, akiknek sorában jelen voltak egyházunk képviselőiben dr. Ferencz József püspök és Bartók Béla főgondnok.

Az ünnepi ülés ige és imádság szolgálatát Szamosközi István református püspök és Laczkovszki János baptista egyházelnök végezték. Teljessé tette az ünnepséget a budapesti lutheránus és baptista és a deb-

receni református kántus mélyen átértzett, színvonalas énekszámai.

Az ünnepély gerincét D. dr. Bartha Tibor, református püspök, az Ökumenikus Tanács elnökének a beszéde alkotta.

EGYHÁZAINK VÁLLALJÁK A JÖVENDŐ FELADATAIT

Részletek D. dr. Bartha Tibor elnök ünnepi beszédéből

Ökumenikus Tanácsunk tagegyházai ez évben közösen kívántak megemlékezni a fasizmus felett aratott győzelem és hazánk felszabadulása harmincadik évfordulójáról. Ez az ünnepélyes megemlékezés alkalmat nyújt arra, hogy egyházaink együtt mondják el: közösen mérték fel az egy emberöltővel ezelőtt lezajlott történelmi eseményeket, egyetértően értékelik az azóta eltelt idő eredményeit, amint egyek voltak a tanulságok levonásában, úgy ma egyek a hálaadásban és a jövő feladatainak vállalásában.

Hálaadásunkat teljessé teszi az öröm, amellyel a ro-

mokon felépült új országra tekinthetünk, hiszen az elmúlt emberöltő évszázados mulasztásokat pótló munkájában a hívők is teljes szívvel részt vettek.

A SZOLGÁLAT ÖSVÉNYÉN

A MAGYAR ÖKUMENÉ EGYHÁZAI EGYÜTT ÉS EGYMÁST SEGÍTVE ismerték fel mulasztásaikat: a nép sorsával, szociális nyomorával szembeni közönyüket és tehetetlenségüket a két világháború időszakában. *A tanulságok levonásának bizonyossága és egyik legkézenfekvőbb következménye volt állásfoglalásuk a magyar nép társadalmi forradalmának ügyében.*

A magyar ökumené egyházai az elmúlt három évtized során sokszor elmondták és ma a 30. évforduló határkövénél ismételten ünnepélyesen és együttesen bizonyosságot kívánnak tenni arról, hogy *a népünk sorsát meghatározó történelmi események értékelésében és megítélésében Isten igéje vezetésének engedelmeskedtek. A magyar keresztyénséget a társadalmi igazságosság ügyében a tények győzhették meg. De amikor felismertük, hogy az ország új társadalmi rendje, annak vezető rétege valóban őszinte szívvel és teljes odaadással e nép javát és az emberiség javát szolgálja, akkor hitünkben fakadó kötelességünknek tudtuk, hogy ezt az új társadalmi rendet minden tőlünk telhető módon támogassuk.* A legutóbbi 30 év egyház- és teológiatörténetének hazánkban ez a legjelentősebb eseménye, ez a legjelentősebb karakterisztikuma.

A magyar ökumené első évtizedeire visszatekintve, méltán adhatunk hálát Istennek az Ige iránti engedelmesség újulásáért és azért a közös ügyben közösen végzett teológiai munkásságért, amelyet mi *egy új reformáció megnyilatkozásának tekintünk. Ez a teológiai munka nem elvont spekuláció, hanem egyházainknak — teológusoknak, lelkészeknek, hívő egyháztagoknak — közös fáradozása az egyház küldetése bibliai tartalmának új megértéséért, a keresztyén bizonyosságtétel mai megfogalmazásáért.* E közös fáradozás és bizonyosságtétel gyümölcsei sem csak teológiai művekben jelentkeztek, hanem elsősorban abban, hogy egyházaink életrendje, igehirdetése, küldetéstudata átalakult *a szolgáló egyház látomása jegyében.* Ez az új reformáció eredményezte a Biblia iránt megnövekedett figyelmet. Évszázadok után a mögöttünk levő évtizedekben új bibliafordítás született. A magyar ökumené közös erőfeszítése nyomán rendkívüli mértékben gazdagodott a Bibliát magyarázó irodalom. *Ez a teológiai megújulás teszi érthetővé, hogy a magyar keresztyénség a társadalmi igazságosság ügye mellé állt, a kenyér igazságos elosztásáért folytatott világméretű küzdelemben állást foglalt és erkölcsi kötelességének tekinti annak a nemzeti szövetségnek minden erejével való támogatását, amely kormányzatunk vezetésével a hazát felvirágoztatta.*

AZ EGYHÁZAK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGE

SZÓLT EZUTÁN AZ ÖKUMENIKUS TANÁCS ELNÖKE azokról a nyugati egyházi körökről, amelyek támadták egyházainknak az új társadalmi rend melletti állásfoglalását. Ezek a körök függvényévé váltak a kapitalizmus és imperializmus elavult társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális struktúráinak. Pedig *eljött az ideje annak, hogy a világ keresztyénsége ne a nyugati politikai klisék szerint tájékozódjék korunk társadalmi problémáit és az azokkal kapcsolatos keresztyén felelősség kérdését illetően, hanem Isten igéjének engedjen.* A keresztyéneknek szembe kell fordulniuk azokkal a struktúrákkal, amelyek megváltoztatása nélkül az éhség, a túlnépesedés problémái nem oldhatók meg, sem pedig a világ békéje nem biztosítható.

Ez a bizonyosságtétel először is hangsúlyozza *Krisztus gyermekeinek e világ iránti elkötelezettségét társadalmi felelősségét.* Az evangélium meghirdetésére csak az Urát követő egyház nyert megbízást. Krisztus Urunk pedig követői számára együtt írja elő az Isten tiszteletének és a felebarát szeretetének parancsolatát, ezért az *egyházak e világ iránti elkötelezettsége egyaránt magában foglalja az ember üd-*

vösségéért, örök sorsáért és földi javáért való felelősségvállalást.

EBBŐL A FELISMERÉSBŐL KÖVETKEZIK egyházaink közös bizonyosságtételének második mondanivalója: *az emberi együttélés égető kérdéseinek megoldásán való fáradozás nem valamilyen ideológiához való alkalmazkodás, hanem a Krisztus iránti engedelmisség követelménye.* Ahhoz, hogy a keresztyének öt világ-részen szolidaritást vállalhassanak az elnyomottakkal, azok mellé álljanak, akik a kenyér igazságos elosztásáért küzdenek, — az szükséges, hogy hitük Fejedelmét kövessék, Krisztusnak engedelmeskedjenek.

AZ EGYHÁZAK NEMZETKÖZI FELADATAI

A mai ünnepi alkalmon hálával kell emlékeznünk arról, hogy *egyházaink az elmúlt évtizedekben bőséggel találtak alkalmat közös bizonyosságtételük elmondására, hiszen olyan nemzetközi ökumenikus tevékenységet fejthettek ki, amelyre korábban nem volt példa.* Kétségtelen, hogy ennek egyik okát e korszak sajátosságaiban találjuk meg: az elmúlt 30 esztendőben elmélyült és fokozódott az emberiség egység-törekvése, kibontakozott a hívő emberek tömegeit is mozgósító békemozgalom és egyre szélesebb körben szervezett formát öltött az egyházak ökumenikus fáradozása. Mindez elősegítette egyházaink figyelmének megnövekedését a nemzetközi távlatok iránt.

Az Ökumenikus Tanács elnöke a következőkben emlékeztette a jelenlevőket egyházainknak a nemzetközi egyházi szervezetek fórumain végzett jelentősebb szolgálataira — majd megállapította:

És ha ma, a három évtizedre való visszatekintés idején szükségesnek tartottam, hogy rámutassak arra a bizalmatlanságra — a hidegháborúra —, amellyel a nemzetközi egyházi élet egyes körei állásfoglalásainkat fogadták és fogadják, úgy ma már Isten iránti mélységes hálával mondhatjuk el, hogy *bizonyosságtételünk hitele csodálatosan megnövekedett. Tapasztalataink szerint Isten Lelke az egyházak világában egyre nagyobb mértékben érleli a szolgáló egyház és a szolgálat teológiája iránti fogékonyságot és így a magyar ökumené közös bizonyosságtétele iránti megértést és tisztelet is.*

A BIZONYSÁGTÉTEL IDŐSZERŰSÉGE

Tisztelt Közgyűlés!

Mindezzel a magyar ökumené bizonyosságtételének az időszerűségére kívántam rámutatni. A lakott földön élő egyházak körében ennek a bizonyosságtételnek az ereje abban áll, hogy hitünk és meggyőződésünk szerint Krisztus parancsolatát, Isten igéjét hirdeti, Krisztus követésére indít; továbbá abban, hogy ez a bizonyosságtétel *együtt mondott bizonyosságtétel.*

A MAGYAR ÖKUMENÉ BIZONYSÁGTÉTELÉNEK AZ EREJE egyfelől abban a testvéri közösségben van, amely az elmúlt 30 esztendőben létrejött és amelyért áldjuk a mindenható Istent.

Ezért, Szeretett Atyámfiak, Tisztelt Vendégeink, *hazánk felszabadulásának 30. évfordulóján, amikor megköszönjük Istennek, hogy e nép a nemzethalál szakadékanak széléről visszatartott, amikor megköszönjük azt az emberöltőt, amely meghozta a haza felvirágzását, egyben hálát adunk Istennek a magyarországi egyházak ökumenikus közösségéért.* Sajátos jellemzője e magyar ökumenének, hogy abban egyszerre jelentkezik egyfelől az egyházak közösségének, együttműködésének ereje, másfelől a tagegyházak sajátos örökségét hűséggel őrizni kívánó törekvés. E paradox jelenség magyarázata abban van, hogy *a mi felismerésünk szerint korunkban az egyházak valóban új reformációra, Isten igéjének új megértésére nyertek elhívást.* Az üres institúcióvá vált egyházakat szólítja meg a parancs és hívja Krisztushoz megtérésre, Krisztus követésére, korunkban elsősorban az ember-szeretetet ügyében.

És éppen azért, mert *utunk Krisztus által mutatott út, mert keresztyén hitünkben fakad az a vágy, hogy bár szerény eszközeinkkel, de teljes hitbeli meggyőződéssel szolgáljuk embertársaink ügyét, hazánk javát,*

— éppen ezért tiszta szívvel fordulunk a mai napon népünk felé, hogy együtt elmondjuk:

Aldott legyen Isten, aki évszázadok szenvedései után felszabadult, új élettel ajándékozta meg a magyar népet, áldott legyen azok emlékezete, akik életüket áldozták az ország felszabadításáért, minden töredelmet és szenvedést elvállaltak annak megújulásáért. És legyen Isten áldása a magyar nép további életén, annak vezetőin, minden hű fiának és leányának életén és munkáján.

A HAZAFIAS NÉPFRONT KÉPVISELŐJÉNEK FELSZÓLALÁSA

Barati József, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának alelnöke felszólalásában először a bázisról szólt, amelyről az egyházak a felszabaduláskor és az azt követő években elindultak. Értékelte azokat a pozitív megnyilatkozásokat, amelyek az egyházak egyes lelkeszei és hívei részéről a felszabaduláskor, vagy még azt megelőzően a társadalmunkat érintő kérdésekben történtek, és amelyek utat nyitottak az új szocialista állam és az egyházak közötti közeledésre.

Egyházaink képviselőinek a Hazafias Népfront munkájában való részvétele és a kongresszusokon elhang-

zott állásfoglalásai tükrében szólt ezután arról a fejlődésről, amelyen egyházaink egyre inkább azonosultak népünk ügyével és vettek részt egyre cselekvőbben a szocialista építésben.

Végül a küszöbönálló pártkongresszus összefüggésében szólt Barati József a szövetségi politikáról, amely állandó eleme a Magyar Szocialista Munkáspárt politikájának, alapja az egyházpolitikának, és amelynek kerete a népfront. Idézve a pártkongresszus programtervezetéből — állapította meg a felszólaló, hogy a szövetségi politika a programtervezetben felvázolt hosszú időre szóló célkitűzések ideje alatt sem változik meg.

A FELSZÓLALÁSOK SORÁN

D. Káldy Zoltán evangélikus püspök-elnök, a Szabadegyházak távollevő elnöke D. Palotay Sándor képviselőjében Szakács József adventista elnök és D. dr. Berki Feriz, a magyar ortodox egyház esperes adminisztrátora juttatták kifejezésre együttérző örömeiket.

Az ünnepi beszédben és a felszólalásokban elhangzott és kifejezésre juttatott gondolatokkal és megállapításokkal unitárius egyházunk egyetért.

Kriza János

(1811—1875)

Részletek a budapesti egyházközség 1975. április 5-i emlékünnepegyen tartott megemlékezéséből.

Kriza János unitárius püspök, a halála előtt három évvel Kolozsvárott tartott lelkézszentelő zsinaton az alábbi evangéliumi gondolatok alapján szólt fiatal lelkészeihez: „Mert ha az evangéliumot hirdetem, nem dicsekedhetem, mert szükség kényszerít engem. Jaj ugyanis nékem, ha az evangéliumot nem hirdetem.”

Kriza János 1811-ben a nagyajtai unitárius lelkész fiaként született, családjának gyökerei azonban Toroczkóra nyúlnak vissza. Így a helyi iskola néhány osztályának elvégzése után a toroczkói partikulában tanult, azután a székelykeresztúri gimnáziumba járt, majd a kolozsvári kollégiumban fejezte be gimnáziumi és filozófiai-teológiai tanulmányait. Egyháza továbbtanulás céljából Berlinbe küldi, ahol 1837-ig két évet tölt. Hazaérkezése után a kolozsvári anyaekklézsia lelkésze, tanár, professzor 1861-től száz évvel ezelőtt bekövetkezett haláláig, egyházának püspöke.

Irodalomtörténeti munkásságát a rádióban, szak- és napilapokban illusztris előadók méltatták.

Kriza mindenkor „A reform és a haladás feltétlen híve”. A szintén szabadelvű Brassával együtt az ifjúság pártján áll. Nem győzi eleget hangoztatni tanártársai előtt, hogy az ifjúság boldoguljon saját tervei szerint. Önerejéből tanul meg németül, angolul és franciául, számos korabeli prédikátortól sokat fordít. Egyházi beszédeiben a régi görög és latin auktorok helyett az irodalmak klasszikusait és a magyar költőket idézi. Előadásmódja nem volt szónoki erejű — írja egyik méltatója —, de beszédei tartalmasak és ragyogó stílus a legfőbb jellemvonásuk.

Az evangélium szellemében végzett unitárius egyházi prófétai munkásságát az alábbiakban csak röviden foglalhatjuk össze. Kriza püspöksége idején indult meg újra az unitárius élet Budapesten és alakult meg egyházközségünk. Kriza e munkában közvetlenül nem vett részt. Ő küldte 1869-ben egyik fiatal papját az első nyilvános budapesti istentisztelet megtartására. Néhány évvel később az ő kezdeményezésére tanácskoznak az angol és amerikai unitáriusok Kolozsvárra ellátogatott képviselői 1873-ban, a budapesti unitáriusokkal, annak érdekében, hogy a fővárosban unitárius gyülekezet alakuljon és később templom épüljön. Korai és váratlan halála akadályozta meg abban, hogy az 1876 tavaszán tartott leányegyházközséggé történt megalakuláson már nem ve-

hetett részt. Krizának azonban sok irányú elfoglaltsága ellenére volt ideje arra, hogy személyesen válasszon egy alföldi érdeklődőnek, aki tőle az unitárius vallás felfogásáról óhajtott tájékozódni. Ez az

1874-ben kelt levél néhai Botár Imréhez került, aki azt budapesti egyházi lapunkban közreadta. Ebből a levélből idéztem a következőket: „Jelenleg tisztán, világosan kifejezhetjük azt, hogy mi sajátképpen Jézus Krisztust embernek tartjuk, de megkülönböztetve minden embertől, mert Ő az isteni gondviselésnek minden emberségi háztartásában messiási tényező volt, az emberségi háztartásában messiási tényező volt, az emberi lelkek felvilágosítására, nemesítésére és vigasztalására, szóval az erkölcsi, szellemi érdekek fel-sőbb fokra való emelésére nézve.” Kriza prófétai szelleme minden munkájában megnyilatkozott. Ő volt az, aki társaival együtt megindította a ma már újra megjelenő és nyolcvanadik évfolyamában járó Keresztény Magvető c. folyóiratunkat, amelynek nevét is ő adta. Ezzel hangsúlyozni akarta azt, hogy mi unitáriusok magunkat keresztényeknek tartjuk, annak ellenére, hogy az ő korában is voltak olyan rövidlátók, akik minket a keresztény táborból kirekeszteni szerettek volna.

A XIX. század elején sikerült a magyar unitarizmusnak lassan és fokozatosan levetkőznie azokat a történelmi megkötéseket, melyeket fejedelmi önkény és ellenreformációs erőszak kényszerített reánk századokon keresztül.

Kriza az első, akihez eljutnak az angol és amerikai unitáriusok, német és francia szabadelvűek gondolatai, írásai. Ő kezdeményezi azt, hogy tanártársaival együtt a nagy amerikai unitárius vallási reformer, William Channing válogatott művei magyar fordításban megjelenjenek.

„Istenes megbízásnak” tekintette énekeskönyveink átdolgozását. Átjavítva, néhány új énekkel bővítve kiadta a Halotti Énekeskönyvet is. Nagy kár, hogy az 1920-as évek derekán történt átdolgozás alkalmával Kriza énekei közül több kimaradt ma is használt énekeskönyvünkben, így ma csak egy ének alatt olvashatjuk Kriza János nevét. E szép dicséret kezdő sorai így szólnak:

„Szent öröm érzésére gyűl, Isten, e ház népe,
Emlékünkben felvonul múlt időknek képe.
Ami benne szép és jó, lelked fényírása,
Ami bús, az oktató: bölcs kezéd vonása.”

1868-ban Kriza püspöksége idején és kezdeményezésére ünnepli meg egyházunk az 1568-ban Tordán tartott országgyűlés emlékezetes határozatát, amikor első püspökünk, Dávid Ferenc beszédének hatása alatt törvénybe iktatták, hogy: „Minden prédikátor hirdetheti az evangéliumot a maga értelme szerint, a község ha akarja, jó, ha nem, senki rá ne kényszerítse. Vallásáért senki ne szidalmazassék, mert a hit Isten ajándéka!”

Kriza prófétai lelkületére vall az, hogy ő az evangéliumot modernül, a maga értelme szerint hirdette, vallásáért soha senkit nem szidalmazott, mert hitte, meleg szívével, gazdag érzelmvilágával, hogy a hit Isten ajándéka.

Egyengetője volt annak az irányzatnak, mely napjainkban is tart, s melynek célja Dávid Ferenc tiszta unitarizmusának újjászületése. Már 1845-ben megjelent Kátéjában felhasználja azt, amit a német egyetemen tanult: a biblia-kritika módszerét. Szabadelvű szellemét különösen jellemzi a józan ész és a felvilágosodás állandó hangsúlyozása mellett az érzelm kiváló fontosságának kiemelése. E tekintetben szinte egyedül áll az unitárius gondolat képviselői között.

A gondolatnak a pap szívében az a nagy szerep jut, hogy „élő viszonyba hozza a teremtett lelket, a teremtő lélekkel.”

„Erzelemteljes, de — teszi hozzá Kriza — ésszerű vallást kell tanítani, mely erőt adjon az észnek, meleget a szívnek.” Évekkel később „Ti vagytok a földnek savai” textus alapján tartott zsinati beszédében azt hirdeti, hogy ápoljuk „a vallásos érzelm tüzét”, hogy ezzel cáfoljuk meg azt az ellenvetést, miszerint a mi vallásunk ad ugyan világot a főnek, de meleg-ség nélkül hagyja a szívet. Mutassuk meg, hogy val-lásunk hasonló a tavaszi naphoz, mely fényt és meleget egyszerre áraszt magából. Így jut el a hitvallás

és a liturgia reformja megvalósításának szükségességéhez. Az utóbbival erdélyi egyházunk lelkészei az általa alapított Keresztény Magvető hasábjain, ma is az ő szellemében foglalkoznak.

1845-ben „A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az unitáriusok értelme szerint” c. kiadott Kátéja új szellemet tükröz és egyben jelentős fordulatot képez az unitárius hitelvek és káték történetében.

Kriza e Kátét Channing hatása alatt állította össze, részben szó szerint fordította, másutt szabadon átdolgozta. Kriza sem tud szabadulni Kátéjában a történelmi szemlélettől. Az Atya, Fiú és Szentlélek fogalmait nélkül nem tud a gyermekek részére Kátét írni. Mivel Channing-nél a Szentlélek mivoltáról és működéséről nincs szó, Kriza erről több kérdésben és feleletben beszél.

Kriza Kátéja a modern unitarizmus hitelveit tükröző tartalmával, szerkesztésének lélektani ismereteiken alapuló módszerével, korszakot jelölt az unitarizmus fejlődésében: így kapu a mai unitárius gondolat felé.

Sokoldalú elfoglaltsága mellett ideje maradt arra is, hogy angol és amerikai unitárius hitrokonainkkal gyakran leveleket váltson. Neki köszönhető az is, hogy az angolok ösztöndíjat alapítottak — mely ma is fennáll —, hogy magyar unitárius lelkészek, angol unitárius teológiai fakultásokon, lelkészi oklevelük megszerése után, további tanulmányokat folytathassanak.

Legyetek próféták c. egyházi beszédéből ma is érvényes tanulságul hadd idézzem következő gondolatait: „Üdvözölve legyetek azért fiatal szolgálói az evangéliumnak — újonnan érkezett lelkes friss csapat az eszme nemes harcában! Újabb erős zálog, hogy sohasem fogynak ki közülünk a hit, az önfeláldozó szeretet emberei; sohasem fog kiveszni ama prófétai lelkek szent törzse, akik e haza földjén az unitarizmus zászlaját lobogtatni éreznek ellenállhatatlan hivatást! Ilyetén nem csupán közönséges papi, de magasabb prófétai lelkesültség tüze éltette és táplálta egyházi életünket három viharos századon át, avatta úgyszólván önkéntes lelkészekké, a rendes egyházi szolgálkkal versenyző munkatársakká, magukat világi tagjainkat is.”

„Legyen azért jelen ünnepélyünk vezérszava, egy olyan szent ige, mely lelkészekre és világiakra egyaránt vonatkozva, egy magasztos ideál, egy közös pályacél gyanánt lebegjen mindnyájunk előtt: Isten népe álljon prófétákból és munkálkodjék bennük az Ő lelke.”

Dr. Ferencz József

Az IARF frankfurti végrehajtó bizottsági ülése alkalmából a Bund für Freies Christentum fogadást adott. Az elnöki asztal mellől dr. H. Marhold köszönti az egybegyűlteket. A vendégek részéről H. Takemura japán, dr. Ferencz József püspök és W. McMillan északi lelkész szölt az egybegyűltekhöz

Csallány Dezső: A székely-magyar rovásírás emlékei

A Nyiregyházi Jósza András Múzeum Evkönyve III. 1960. Nyiregyháza 1963. 39-135 p.

A rovásírás a régi magyarok ősi eredetű írásmódja, melyet még Ázsiából hoztak magukkal a népvándorlás során.

Az emlékeket a székelyek őrizték meg legtovább s ezért nevezik azt székely-magyar rovásírásnak. A sokáig igen titokzatos és félremagyarázott írásjeleknek már nagy szakirodalma van. Az emlékek a XV-XVIII. századi feliratokból és irodalmi feljegyzésekből állanak.

A szerző ismerteti az eddigi szakirodalom eredményeit, továbbá a régebben és újabban előkerült emlékeket. Az újabban előkerült emlékek írásjeleinek megfejtése, néhány régebben tévesen megfejtett írásjelre is fényt derít.

Minket unitáriusokat közelebbről azért is érdekel ez a régi magyar kultúrára utaló, ritka és becses néhány felirat, mivel jelentős részük éppen erdélyi unitárius templomokban maradt fenn eredetiben.

A cikkíró a rovásfeliratok írásjeleit keletkezésük sorrendjében ismerteti és tudományos módszerrel vitatja azok helyes olvasását, értelmezését.

Ismertetésünkben csak a legjelentősebb emlékeket tárgyaljuk. A székely-magyar rovásírás eddig legkorábbi emléke 1944-ben került elő a *homoródkarácsonyfalvi* unitárius templom tornyában, egy lőrésablak szemöldökkövén. A kőrovás a XV.

század első feléből való és megfejtése a következő: „Homoródkarácsonyfalviak mend ők hunszékely írások.”

Az ezt megelőző olvasási kísérletek azért nem sikerültek, mert itt olyan ősi rovásjelek fordulnak elő, amelyek eddig ismeretlenek voltak.

Időrendben a következő legrégebb emlékek a *székelyderzsi* unitárius templom gótikus ablakát lezáró téglakarcolat. A felíratra 1929-ben találtak rá. Az eddig tévesen olvasott: „Miklós zsidó pap”, vagy „Miklós derzsi pap”, „Miklós és Derzs apapap” — mind hibás magyarázatok. A felirat megoldása végül is: „Miklós kántor papatyá.” Egy Miklós nevű papatyáról van itt szó, aki kántor volt. A rovásfelirat kora a XV. sz. második fele.

Néhány jelentős székely rovásírásos emlék külföldre került. Így a *nikolsburgi* ősnymtatványba belekötött pergamen lap, egy *rovásírásos ábécével* a XV. sz. utolsó évtizedéből. Kalandos módon került egy azóta már eltűnt *székely rovásbot* feliratának másolata a bolognai egyetemi könyvtárba. *Marsigli* egy olasz hadmérnök, aki Magyarországon küzdött a törökök ellen, Budavár visszavételéért, Erdélyben meglátott egy rovásírásbotot. A fába vésett, különös rovásírás feltűnt neki és azt pontosan lemásolta és kb. 1690 körül hazavitte hazájába. Az eredeti szöveg egy rovásnaplár volt kb. 1500-ból származott.

Konstantinápolyban egy falon rovásírás találtak, amelyet az ott járt „Ketei Székely Tamás írt fel 1515-

ben”. A XVII. századi rovásírásos emlék különösen kedves és értékes számunkra, mert nem csupán az *énlakai* unitárius templom mennyezetén maradt fenn, hanem ez a ritka és értékes ősi magyar írás unitárius hitünk jelmondatát is megőrizte: „Egy az Isten” „Georgius Musnai diakon”. A felirat 1688-ból egy kisebb papi rendhez tartozó diakónustól származik. Végül egy 18. századi rovásírásos ábécét a kolozsvári unitárius könyvtárban őriznek.

A történelem viharain át az őshazából származó régi magyar írásmódot egyedül az erdélyi székelyek őrizték meg. Az ábécé 32 betű rovásjelből áll, ezenkívül hozzátartozik még számos rovásváltozat és ligatúra. A szöveg jobbról balra olvasható. Az írásmód jellege az évszázadokon át lassan átalakult. Székely rovásírásrendszerünk eredetileg a türk írás családjába tartozik. Az átmenetet a nagyszentmiklósi kincs egyik felirata képezi a népvándorlás korában. A felirat még közelebb áll a türk írásmódhoz. A kutatás eredménye néhai dr. Supka Géza unitárius atyánkfia nevéhez fűződik.

Krónikáink alapján a rovásírás Kézai idejéig (1282-85) vezethető vissza. A Bécsi Képeskrónika (1358) így ír: „Ezen székelyek a scytha betűket még el nem felejtván, azokat nem tenta és papiros segítségével, hanem botok metszésének mesterségével, mintegy rovás gyanánt használják.”

Kaplayné dr. Schey Ilona

Hírek

A budapesti unitárius egyházközség 1975. május hó 25-én, a de. 11 órakor kezdődő istentiszteletet követően tartja évi közgyűlését, melynek során a lelkesi jelentés, a zárszámadás és a költségvetés jelentik a tárgysorozat legfontosabb pontjait. Az ülésre a gyülekezet minden tagját szeretettel várja az egyházközségi előljáróság.

Bartók Béla főgondnokunk is tagja volt annak a kulturális delegációnak, mely a Thália Színház lengyelországi vendégszereplését kísérte. A Thália Színház nagy sikerrel mutatta be a lengyel érdeklődőknek a Bartókiana c. dokumentumjátékot.

Bence Márton lelkész, egyházi előadónak mielőbbi teljes felgyógyulást kívánunk. A budapesti Hőgyes Endre utcai szöszéken helyettesítéséről felváltva Pethő István ny. főtisztelendő püspöki helynök, Huszti János, László Andor és főként Szász János lelkész gondoskodnak.

A Hazafias Népfront budapesti bizottsága a katolikus, protestáns, orthodox és izraelita lelkészek részére hazánk felszabadulása harmincadik évfordulóján ünnepélyt rendezett. A bevezető előadást dr. Trautmann Rezső ny. miniszter, az Elnöki Tanács tagja tartotta. A megyeszékhelyeken is hasonló ünnepséget rendeztek. Lelkészeink mindenütt részt vettek a gazdag tartalmú ünnepségeken.

Az Országos Békatanács elnöksége beszámolót tartott, melyen Sebestyén Nándorné főtávkár élménybeszámolót tartott az MSZMP XI. kongresszusáról, majd a jelenlevők megvitatták az 1975. évi békehónap terveit. Az ülésen részt vett püspökünk is.

A kolozsvári unitárius kollégium egykori vendiákjainak találkozóját előkészítő munkálatok rendben haladnak előre. Már több, mint száz vendiák neve és címe gyűlt össze. Várjuk és kérjük a többi vendiák nevét és címét is, azokét is, akik csak néhány évet tanultak a volt kolozsvári unitárius kollégiumban. A találkozóra előreláthatólag 1976. február havának első szombatján kerül sor, a budapesti gyülekezet rendezésében.

Herring J. Herman, dr. a leydeni egyetem teológiai fakultásának remonstráns professzora prédikál 1975. szeptember 14-én Budapesten — tolmácsolás mellett — Nagy Ignác utcai templomunkban. Herring professzor részt vesz a nemzetközi Societas Ethica kongresszusán, melyet az egyik balatoni üdülőben tartanak.

Lapunk 1975. évi első számán az évfolyamjelzés helyesen XXIX. és nem XXIV. A hibáért elnézést kérünk.

A teremtett világ és az ember c. írásában a belgiumi szabadelvűek „Dialogue” c. folyóiratának 1973-74. évi évfolyamainak témáiról írt érdekes ismertetést Szalai Pál, gyülekezetünk tagja és lapunk munkatársa, a Theológiai Szemle 1975. évi 1-2. nemrégiben megjelent számában.

A volt kolozsvári unitárius kollégiumban az 1924/25. iskolai évben érettségizettek 50 éves találkozóra gyűlnek össze 1975. június 29-én, vasárnap Kolozsvárról. Az érdeklődők forduljanak levélben dr. Szabó Elekhez, 2025 Visegrád, Fő u. 51.

Az Egyházi Képviselő Tanács április 7-én tartott ünnepi ülésén Huszti János közügyigazgató-lelkész emlékezett meg hazánk felszabadulásának 30. évfordulójáról. Megemlékezését lapunk második

oldalán közöljük. Ezt követően a Tanács Bartók Béla főgondnok elnöke alatt folyó ügyeket tárgyalta. A legközelebbi ülésre előreláthatólag június hó folyamán kerül sor. Ennek rendjén első sorban a lelkesi nyugdíjak kérdésével fog a Tanács foglalkozni.

Dr. Lékai László püspök esztergomi apostoli kormányzót és Pálos Iván esztergomi segédpüspököt április 15-én Esztergomban meglátogatta püspökünk és főgondnokunk. Látogatásukat néhány nap múlva Budapestben vizionozták.

Dr. Radó Polikárp neves katolikus teológus, gondolkodó és író elhunyt. Emlékezetét felekezeti különbség nélkül kegyelettel megőrizzük.

A budapesti gyülekezet márciusi összejövetelén Bajor János tartott áhitatot. Dr. Ferencz József emlékezett James Reeb mártírlelkészre — lapunk is megemlékezett róla a múltkorai számban. Szavalt Balogh Eva, zenei műsorban szerepeltek, Faragó Laura, Adrovitz István és Domonkos Imre. A Hőgyes utcai márciusi összejövetelen áhitatot tartott Huszti János lelkész, dr. Sándy Erika muzeológus és művészettörténész holland festők műveit ismertette, majd előadását követően vetített képekkel gazdagította ismertetését. — Az apr. 20-i Hőgyes utcai gyülekezeti napon Jakab Miklós református lelkész bevezető áhitata után, az általa irányított nemlátók csoportja adott műsort, melynek során unitárius szerzők műveit mutatták be az érdeklődő hallgatóságának. Előadásukat nagy figyelemmel és együttérzéssel fogadta a gyülekezet.

Kriza János halála 100 éves fordulója alkalmából rendezett különféle egyházi és világi ünnepélyekről — köztük a MTA néprajzi szimpozionjáról, a korai lapzártai miatt, következő számunkban fogunk megemlékezni.

Bélyegsarok

Az IARF XXII. kongresszusa Montreálban

A bemutatott bélyeget 1964. évben adta ki a kanadai posta PACEM IN TERRIS felirattal. Béke az emberek és nemzetek között. Mint szimbólumot közzöljük abból az alkalomból, hogy a IARF ez év augusztusában Montreálban rendezte XXII. kongresszusát „Egység a különbözőségben” témakörben.

Montreál Kanada legnagyobb városa és legfontosabb kikötője Quebec tartományban, a Szent Lőrinc és Ottawa folyók torkolatánál.

Montreál helyén Hochelaga nevű indián falu volt és Jacques CARTIER francia felfedező 1535-ben a falu mögött levő hegyet nevezte el Montreálnak.

A francia posta J. Cartier felfedező emlékére 1934-ben bélyeget adott ki abból az alkalomból, hogy 400 éve érkezett Kanada földjére.

Amikor a franciák lakta Felső- és az angolok lakta Alsó-Kanada egyesült, Viktória királynő 1857-ben nem Montrealt, hanem Ottawát jelölte ki főváros-

Dr. L. Mason unitárius lelkész, az IARF nyári montreali kongresszusának házigazdája

nak. Ezt kedvező földrajzi helyzetének köszönhetően, ugyanis a versengő francia és angol országok határán fekszik. 1967-ben ünnepelte Kanada fennállásának századik évfordulóját.

A kanadai unitárius gyülekezetek kezdetben az anglián unitárius egyházi központhoz csatlakoztak. Később gyakorlati szempontokból célszerűbbnek mutatkozott az, hogy testvéri kapcsolatot keressenek a közvetlen szomszédságukban fekvő és az Észak-amerikai Államok területén levő unitárius gyülekezetekkel. Az utóbbi évtizedekben a lelkész-utánpótlás is nagyrészt innen került ki. A

legrégibb kanadai gyülekezet — a montreali — 1842-ben alakult. A legjelentősebbek ma a kanadai nagyvárosokban levő unitárius gyülekezetek; Edmonton, Vancouver, Hamilton, Ottawa, Toronto, és a legrégibb gyülekezet Montreál, ahol az IARF 1975. évi augusztusi kongresszusának záró-istentiszteletét tartjuk.

A kanadai unitáriusok lélekszáma több mint 20 ezer. A kanadai unitárius tanács — Canadian Unitarian Council — különböző városokban tartja évi közgyűléseit, lapjuk a miénkhez hasonlóan

A montreali unitárius templom belső részlete. Itt tartják a kongresszus záró istentiszteletét

évente négy alkalommal jelenik meg. A kanadai unitárius gyülekezetek képviselői részt vesznek az amerikai unitárius-univerzalista egyházak évi közgyűlésén is.

Befejezésül D. dr. John Kielty az IARF elnökének üzenetéből idézem: „Az IARF előtt világos, hogy Montreálban nem tudja a világ összes problémáit megoldani, de bizonyítani akarja ahhoz a szellemhez való tartozását, mely arra törekszik, hogy a világ összes kérdéseit békében oldjuk meg, az egész emberi ség javára.”

Dr. Kiss József

HALOTTAINK

Dr. Szentpáli Kálmán egyházi tanácsos, a debreceni egyházközség évtizedeken át presbitere 69 éves korában 1975. febr. 21-én elhunyt. A debreceni temetőben Bajor János lelkész temette. Emlékezetét megőrizzük.

A budapesti gyülekezet halottas anyakönyvének tanúsága szerint, legutóbbi lapszámunk megjelenése óta, lapzártáig alábbi kedves híveinket temették: Fekete Csaba 48 éves vegyészmérnököt, febr. 26-án; özv. dr. Dénes Jánosné, sz. Ehrenwerth Eszter 76 éves háztartásbelit, márc. 12-én; Bölöny Árpád 60 éves építészmérnököt, márc. 18-án; özv. Csépi Sándorné sz. Csépi Liza 82 éves háztartásbelit márc. 20-án; Dakó Béla 42 éves gépészmérnököt, márc. 26-án.

Aldott legyen drága halottaink emlékezete. Isten adjon bőséges vigasztalódást a hátramaradottaknak.

Emmerth Béla egykori kolozsvári vegyészmérnök, svájci lakos, 75 éves korában súlyos, de türelemmel viselt szenvedés után febr. 26-án elhunyt. Hamvait korán elhált fia sírjába temették, sógora, dr. Ferencz József püspök német és magyar nyelvű szolgálatával. A gyászoló családnak vigasztalódást kívánunk.

Dr. Némethy Imréné sz. Mikó Mária, egykori főgondnokunk, dr. Mikó Ferenc leánya New York-ban elhunyt. Hozzá tartozóknak őszinte együttérzésünket nyilváníthatjuk.

Külföldi hírek

Dr. Kovács Lajos romániai unitárius püspököt jelölte az IARF januárban tartott végrehajtó bizottsági ülése — amint ezt az IARF Bulletinje hírül adja, az 1975-78. évi ciklusra egyhangúan elnöknek. A választásra az augusztusi Montreálban tartandó közgyűlésen kerül sor.

Az amerikai unitárius-univerzalista egyház tagjai közül hárman tagjai a szenátusnak és tízen a képviselőháznak. A legutóbbi választáson valamennyi unitárius-univerzalista eddigi tagot visszaválasztottak, és ma négy taggal többen ülnek a két házban, mint eddig. Néhány kivételtől eltekintve valamennyien a demokrata párt tagjai.

Az 1974. évi irodalmi Nobel-díjat megosztották két személy között. Az egyik a svéd Harry Martinson költő, akinek irodalmi munkásságát most ismeri meg a nagyvilág. Az amerikai unitárius-univerzalista egyház kiadóvállalata a „Beacon Press” három svéd költő versei c. kötetben Martinson verseiből bő válogatást közöl angol nyelven.

Az IARF jövő tervei között szerepel egy Japánban 1976-ban megtartandó regionális konferenciának az előkészítése is.

Az amerikai unitárius-univerzalista júni. 24-29. napjain tartandó jubileumi díszközgyűlésre előterjesztett határozati javaslatok között igen jelentős az a tiltakozás, amit az Egyesült Államok kormányához intéznek, felhívva a kormányt, hogy állandóan tiltakozzék a chilei junta által fogvatartottak szabadon bocsátása, a chilei nép emberi és demokratikus jogai helyreállítása érdekében.

Szász Tibor zongoraművész márciusban San Franciscóban és a környékbeli unitárius gyülekezetekben öt koncertet adott, melynek műsorán Liszt és Bartók művei is szerepeltek.

Ammann Walter, a svájci Winterthur Zwingiről elnevezett templomának szabadelvű lelkésze — aki részt vett az 1968. évi kolozsvári és budapesti zsinatokon — 1975. ápr. 9-én 68. életévében elhunyt. A Schweizerisches Verein für Freies Christentum képviseletében több cikluson át tagja volt az IARF végrehajtó bizottságának. Különös szeretettel viseltetett kocsordi gyülekezetünk iránt, melyet 1968-ban meglátogatott és elévülhetetlen érdeme volt a kocsordi parókia helyreállítása érdekében általa kezdeményezett gyűjtés eredményeiben. Aldott legyen a jó barát emléke. Isten adjon vigasztalódást hátramaradott özvegyének és leszármazottainak.

Az IARF 1975. évi Bulletinjének első száma megjelent. Angolul olvasó érdeklődőknek kérésükre megküldjük. E szám ismerteti a montreali aug. 15-24. napjain tartandó kongresszus négy előkészítő bizottságának a témáit. A gondos szerkesztés D. Gehrman főtákar érdeme. A négy jelentést B. Downing angol unitárius lelkész, az egyik bizottság tagja rendezte sajtó alá.

UNITÁRIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház
Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

1055 Budapest, V. Nagy Ignác u. 4.
Táv.: 113-094.

A szerkesztő bizottság tagjai:

Bajor János és Bencze Márton

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József Nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámára. Évi előfizetési díj 36,— forint. Külföldre évi 44,— forint.

INDEX: 25.842

75.2714/2-02 — Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérig.